

NAŠA VOLJA

GLASILO JUGOSLOVENSKE MLADINE

Leto V.

Ljubljana, dne 15. januarja 1940.

Štev. 5.

Ob prelomnici časa

Kljub vsej razposajenosti, veselju in mogoče tudi trenutnemu pozabljenju vseh skrbi se je ob silvestrovanju opazilo pri večini ljudi, da njihove oči gledajo motno v prihod novega leta. V težkih in boleasnih krčih se je porodilo to leto. Ob rojstvu leta 1940 so si nešteti in nešteti, ki so se sicer ob čašici vina in v krogu svojih prijateljev utapljali v radostnem razpoloženju, predstavljali tek in življenje nastopajočega leta, katerega konture se že kažejo in rišejo v dogajanjih.

Naravnost čudno je, da človek hrepeni vedno po tistem, kar nima, da si želi pridobiti vedno nazaj vse ono, kar je zapravil. Tako opažamo tudi v današnjem času, da se to pravilo potrjuje. Kjerkoli smo, kjerkoli poslušamo razgovore in govore ljudi, povsod slišimo visoko leteče besede o miroljubnosti, o humaniteti, o socialni pravičnosti in o vsem onem, kar človek danes toliko pogreša v teh nesigurnih in težkih časih. Obenem pa vidimo, da bi je resničnost ravno nasprotno v obraz.

Ob rojstvu novega leta so si nešteti, nešteti ljudje želeli med seboj sreče in miru. Nešteti državni poglavarji so bili presunjeni od želja miru in to celo v tistih državah, v katerih si stoje nasproti armade za odločilni spopad. To je dejstvo, da se kljub vojni vihri in kljub vojnem stanju, v katerem se nahaja pretežni del Evrope, sleherni narod boji bodočnosti in da kljub vsej pripravljenosti in kljub temu, da je že napravil par korakov na bojno polje, z vso silo skuša zadržati nadaljni korak, kot da ima slutnjo, da gre sleherni v negotovost.

Najbolj pa si žele miru male države na Balkanu. Žele si ga zato, da bi mogle še nadalje posvetiti vse svoje sile za uspešni razvoj svojega notranjega življenja. Usoda jim je v pretečenem letu še prizanesla. Vendar gledajo ti narodi z zaskrbljenostjo v bodoči razvoj svetovnih prilik porajajočega leta; kajti vsi so v težkih slutnjah, da se mogoče ne bodo mogli kljub vsej skrbnosti in vsemu oddaljevanju v sporu med velesilami ubraniti, da bi jih ne zajela vojna vihra.

Mi Jugoslovani, pa smo posvetili naše misli tudi še prav posebno lastni domovini. Poleg vseh običajnih skrbi, ki tarejo celotni svet, imamo pri nas še skrbi, ki se tičejo našega lastnega notranjega življenja. Lotili smo se v najtežjih časih reševanja najdelikatnejših življenjskih problemov in to v tistih časih, ko bi morali biti vsi ti problemi že rešeni in ko ne bi smeli prav nič več pomišljati in premišljati, kako naj bi bil urejen naš skupni dom, temveč bi morali biti strnjeni v teh trenutkih prav vsi v enotni misli, v enotnem čutenju, ne glede na to, kdo vrši upravo našega doma, da je dolžnost nas

Preseljevanje narodov

Med presenečenji lanskega leta je bil deležen precejšnje pozornosti preokret v nemški manjšinski politiki. Jasno je, da tega preokreta niso povzročila kaka humaniteta čustva, ampak da je bil le nujna posledica čudovitega skoka nemške zunanje politike. Göring je sam izjavil, da bi bil vsakdo, ki je leta 1933 govoril o kaki nemško-ruski zvezi, proglašen za blazneža. Pri tem nas pa ne zanima toliko posledica tega preokreta, ki je dobil svojo konkretno obliko v preseljevanju baltičskih Nemcev, ampak nas predvsem zanima odmev, ki ga je ta preokret izzval v Jugoslaviji. Danes so sicer drugi dogodki prekrili ta važen problem, nismo ga pa pozabili mi, in zdaj mu hočemo dati neko formulo, ki jo v danih okoliščinah smatramo za najprimernejšo in našemu narodnemu ponosu najbolj odgovarjajočo.

Zakaj je Nemčija pristala na izselitev baltičskih Nemcev? Odgovori se nam zde vsak dan jasnejši! Baltik spada v interesno področje S.S.S.R. in za ceno prijateljstva med nacizmom in boljševizmom so morali zadeti baltičski Nemci cule na rame in se vrniti v Obljubljeno deželo. To je politična plat preselitve, ki pa sama na sebi še ne opravičuje velike žrtve, ki jo je morala doprinesiti Nemčija, ko je umaknila s severa svoje nevarne tipalke. Veliko važnejša je bila gospodarska korist. Kupiti je kaj enostavno, težje je plačati, zlasti če je treba plačati v devizah. Najti je bilo treba nekako

vsch, posvetiti vse moči in vse sile izključno v blagor svoje domovine in da ne smemo izrabljati svojih sil v neplodnem, medsebojnem obračunavanju. Ta misel ne bi smela navdajati samo pripadnike posameznih delov našega naroda, temveč bi jo morali gojiti in se tudi po njej ravnati vsi privrženci najrazličnejših svetovnonazorskih struj, tako celotnega naroda, kakor njenega posameznega dela.

Če si bomo v svesti vsega onega, kar nam kaže tok dogodkov in dogajanj v svetu ob prelomnici časa, tedaj smo trdno uverjeni, da bo v našem narodu, predvsem pa v naših voditeljih zavladala razsodnost in da bodo uvideli, da je prišel čas, ko morajo pozabiti na vse lastne interese in tudi na interese političnih strank, katerim pripadajo ter da se morajo predati popolnoma v službo samo edinega interesa, to je; zahteve in potrebe naroda ter njegovega obstoja in njegove svobode. Če bodo vsi naši voditelji sledili temu povelju, ki ga stavlja čas, smo trdno uverjeni, da se bo stem preprečilo vse, kar naj bi peljalo naš jugoslovanski narod v propast.

Ob novem letu je naša želja samo, da bi mi vsi posvetili vse svoje sile pozitivnemu delu in zopet delu...

rešitev, neko kompenzacijo. Nemci, ki so živeli pod »terorjem« manjvrednih ras, so si ustvarili veliko boljše življenje in višji življenjski standard kot pa rojaki v rajhu. No, in nastopil je trenutek, da so se mogli izkazati vredne Velike Nemčije in darovati težko prigarani položaj na oltar domovini, pustiti vse in se kot enaki združiti z matičnim narodom. Vodstvo rajha bo uporabilo kapital, ki so ga pustili izseljenci, za kritje nakupov živil in surovin. Isti slučaj je pri pogodbi o izselitvi južno-tirolskih Nemcev, isti položaj bi nastal za Nemce v južnovzhodni Evropi, če ne bi...

Ne vem prav, ali tisti, ki so prvi načeli ta problem, gledan z našega stališča, niso razumeli nemščine in v našem tisku se je pojavila prvič beseda: recipročen. Poudarjam, da je »reciprociteta« zrasla v naših glavah in da ni bilo pri vsem dosedanjem tolmačenju teh preseljevanj z uradne nemške strani nikjer nobenega govora o reciprociteti. Toda biti hočemo bolj papeški kot papež sam in v velikem veselju, ki nas je navdalo, ko smo zvedeli o nameravanem »čiščenju« jugovzhodne Evrope, je ušla beseda. Toda take besede so nevarne in treba je paziti nanje. Izpred oči ne smemo izgubiti dvoje momentov: izseljevali so se Nemci, ki niso bili avtohtoni prebivalci (torej priseljenci) in da je bila posledica neka gospodarska korist za Nemčijo. Če bi mi hoteli vztrajati na stališču reciprocitete, odpadeta co ipso oba temeljna vzroka preseljevanja, ker v Nemčiji nimamo priseljenih Slovencev, ampak so vsi avtohtoni prebivalci, torej so žrasli z zemljo, ki je prav tako slovenska, in v slučaju reciprocitete bi prišla Nemčija ob iskano gospodarsko korist, naša država pa ob plačilo. Vidimo torej, da je vsaka misel na recipročno preseljevanje absurda in da žali naš narodni ponos.

Odpira pa se nam še drugi problem: kam bi naselili 100.000 koroških Slovencev? Ali mogoče namesto 6.000 Kočevarjev? Ali bomo (če sponiramo banovino Slovenijo) ustvarjali slovenske manjšine po drugih banovinah. Ali bomo mogli brez velike škode aklimatizirati te naše alpske rojake? Ali se odpovemo tudi zibelki naše zgodovine?? Kaj če zahteva po istih pravilih izselitev 600.000 Slovencev tudi Italija? Premislite to in zdi se mi, da se bo »reciprociteta« odmaknila v neskončnost!

Zorin

V SLOVANSTVU JE MOČ!
BODOČNOST JE SLOVANSKA!
ZDRAVE IDEJE SO VEČNE!

—ost

Nj. Veličanstvo Kraljica Marija

Dne 9. I. 1940. je izpolnila 40 let Svojega življenja. Če kdo, lahko reče Ona, da Ji življenje ni prizanašalo in da Ji kljub njenemu visokemu položaju in kljub navideznemu ugodju, združenemu s tem položajem, ni ostalo prihranjeno nobena, niti najhujša bridkost. Dne 8. VI. 1922. je prispela v kraljevski, jugoslovski Beograd kot mlada rumunska princesa ob strani Svojega mladega moža, našega Kralja Aleksandra I. Vzgojena v tujini ni poznala pobližje niti našega naroda niti naše države, ki pa sta postala takoj predmet vse njene globoke ljubezni in pozornosti. V najkrajšem času se je priučila materinščini Svojega Velikega življenjskega tovari-

se je, da mora ostati očuvana Svojim otrokom kot najlepši zapuščini Svojega Velikega življenjskega tovariša, zavedala se je, da je odvisno predvsem od Nje same, od Njene materinske ljubezni in vzgoje, da doraste v mladem našem Vladarju pravi Karadjordjevič, ki bo dne 6. IX. 1941. postal resnični naslednik Svojih Velikih dedov in Svojega Velikega Očeta na prestolu kraljevine Jugoslavije.

Težko nam je bilo vsem, ko je morala prosto leto iskat zdravja v Ženevo ter se podvreči težki operaciji. Božja volja nam Jo je očuvala, isti Bog, ki nam je očuval Jugoslavijo do danes in nam jo bo čuval tudi v bodoče, nam bo oču-

II., vzel v Svoje roke žezlo Svojih prednikov ter zasedel prestol kraljevine Jugoslavije. Ko bo gledala, kako se bo vsa Jugoslavija zgrnila ta dan v kraljevskem Beogradu okoli Njenega mladega sina — Vladarja, ko ga bo gledala obdanega od stotisočev Sokolov in Sokoličev, ki bodo vzklikali Svojemu Vladarju in Svojemu Starosti, takrat se bo čutila bogato poplačano za vse težke dneve, ki jih je prestala, odkar je stopila Njena takrat še tako mlada noga na naša tla. S temi mislimi in željami vzklika jugoslovenska mladina v Sloveniji Svoji Vzvišeni Kraljici — Materi:

Naj živi Njeno Veličanstvo kraljica Marija!

ša, Kralja Aleksandra I. ter živela nato v stalnih, neposrednih stikih z Njegovim narodom, ki je postal tudi Njen. Ni skoraj kraja v državi, ki ne bi bil imel doslej vsaj enkrat prilike videti Jo osebno ob priliki raznih njenih izletov, ko sedi sama za krmilom svojega avtomobila, ko zaustavlja sama svoj voz sredi oduševljenega naroda in se mu ljubeznivo ter preprosto zabvaljuje za dokaze ljubezni in vdanosti. Vedno preprosta in pristrčna, taka je bila ves čas, odkar je med nami, taka je ostala tudi še po 9. X. 1934. ko je po strahotnem Marseju ostala sama s Svojimi tremi Sokoliči.

Če je naš narod že prej visoko cenil Svojo Kraljico, je postala po Marseju resnična ljubljenska vsakogar. Hodite kjerkoli, povsod boste čuli o Njej samo besede spoštovanja in občudovanja. V nesreči se pokaže značaj, v nesreči se pokaže resnični človek. Nesreča, ki ni zadela samo Nje in Njenih Sokoličev, marveč vso državo in ves naš narod, je ni zlomila. Zavedala

val tudi našo Kraljico — Mati, Prvo Državljan-ko naše kraljevine.

Kajti gotovo ima ravno Ona pravico do tega častnega naslova! Ne samo zato, ker nosi ponosni naslov Njenega Veličanstva Kraljice jugoslovanske, ne samo zato, ker je rodila Svojemu Vzvišenemu življenjskemu tovarišu tri zdrave, krepke Sokoliče, Petra, Tomislava in Andreja, marveč predvsem zato, ker pripravlja Njena materinska roka te tri Njene in naše Sokoliče, predvsem pa mladega našega Vladarja za težke naloge, ki jih čakajo v bodočnosti.

Čestitkam in iskrenim željam, s katerimi je ves naš narod obdal svojo Kraljico — Mati, Njeno Veličanstvo kraljico Marijo na njen rojstni dan, se je pridružila tudi jugoslovanska mladina, ki dorašča v naši ožji domovini, zvesta ideji pokojnega kralja, ta mladina nima lepše in iskrenejše želje kot to, da bi naša Velika Mati srečna in zdrava doživela oni 6. IX. 1941, ko bo mladi naš Vladar, Nj. Vel. kralj Peter

Zgodovinski razvoj

Čeprav je zgodovina človeštva, ali bolje razvoj človekovega duha nekaj organskega, povezanega in temelji na načelu nadaljevanja, zasledimo v njem neke kritične točke, na katerih se razvoj bistveno spremeni in krene v novo smer. V resnici teh sprememb ne moremo primerjati s točkami, kajti to bi pomenilo, da se razvoj v hipu spremeni, kar pa ne odgovarja dejstvu. V tem primeru bi sploh ne imeli zveznega razvoja, marveč posamezne strogo ločene dele.

Zato je pravi zgodovinski razvoj mnogo bolj podoben valovanju, sprememba pa enemu samemu valu. Ob vznožju takega vala se sprememba začne in se navzgor vedno bolj ostro loči od stanja v valovni nižini; na valovnem hribu doseže sprememba višek, se obrne navzdol in že lahko govorimo o novi smeri razvoja. Če je val položen in dolg, lahko govorimo o počasni spremembi ali evoluciji, če je strm, pa o revoluciji.

Jasno je, da imajo vsi ti »zgodovinski valovi« ogromne valovne dolžine, saj beležimo v zadnjih 3000 letih le 5 takih valov, od katerih zadnji še sedaj ni dosegel svojega vrha. Ti valovi bi bili: 1. antika, 2. krščanstvo, 3. renesansa ali racionalizem, 4. liberalizem in nacionalizem in 5. kolektivizem (socializem in komunizem) in internacionalizem. Poleg teh valov moramo imenovati še en pojav, ki je bil brez vsakih ideoloških osnov in ga zato nisem zgoraj uvrstil, ki pa je prav tako mogočno vplival na človekov razvoj in je bil vzrok tistega družabnega reda preteklih stoletij, ki ga imenujemo fevdalizem.

Priznati moram, da izrazi, ki sem jih uporabljal za označitev teh valov, niso perfektni, ker jih po navadi uporabljamo le v specielnih področjih: tako krščanstvo le v religiji, antiko le v umetnosti, liberalizem le v politiki itd. Zato na tem mestu pojasnujem, da pri tej moji razpravi nisem pojmoval teh izrazov v njihovem ozkem in specielnem pomenu, to se pravi krščanstvo kot religijo itd., marveč v njihovem najširšem pomenu, kot *univerzalne ideje*, ki so res bistveno in *vsestransko* spremenile človekov pogled na svet, njegovo življenje in delo. Kajti vsaka teh idej ni bila usodna za človeka le na enem poprišču njegovega delovanja, bodisi v religiji, znanosti, politiki itd., marveč na vseh. Iz tega sledi tudi drugi zaključek: S tem, če na primer trdim, da je krščanstvu sledila neka nova ideja in ga nadomestila, še ni rečeno, da je krščanstvo kot *religija* premagano, marveč tisto, kar je krščanstvo ustvarilo

na drugih področjih. Na primer v umetnosti ali kje drugje. Na področju religije pa je zato še vedno lahko dominantno. Isto velja tudi za vse druge ideje. Premagane so bile kot *univerzalne* in ne kot *specialne* ideje.

O vplivu antike in krščanstva na človeka in njegov razvoj, je itak dovolj znano. Naj omenim le, kakšno miselno revolucijo je vzbudilo krščanstvo s svojim naukom o ljubezni do bližnjega in enakosti sužnja in gospoda pred nebeskim Očetom med zidovi starega Rima. Kako sta si stala nasproti antično občudovanje lepote človeškega telesa in zemeljskega življenja in krščanstvo s svojim hrepenenjem po onostranosti in združitvi z Bogom. In kako je vplivalo krščanstvo na drugih področjih poleg religije: v znanosti in specialno filozofiji dobimo sholastiko, v umetnosti krščanske epe in svete igre, v stavbarstvu nove sloge, v gospodarstvu odpravo suženjstva, v politiki pa ima neizmerne zasluge, ker je s hitrim pokristjanjevanjem in silnim vtisom svojih oblačil odstranilo veliko nevarnost propada Evrope in njene kulture od divjih narodov, ki so prihajali iz Azije.

Vpadi divjih narodov v Evropo, ali kakor to imenujemo, preseljevanje narodov, je bil prav gotovo eden najhujših preizkusov za Evropo in njeno stabilnost. Posebno pa še zato, ker se je prav v tistem kritičnem in usodnem trenutku pričela rušiti vsa politična in vojaška moč tedanje Evrope. Rim je propadal! Treba je bilo iskati druge rešitve. Posameznik ni mogel biti kos tolпам divjakov. Začel se je družiti s sosedi in tako je nastala družba. In ker je bilo za smotrno obrambo potrebno vodstvo, so si ti kmetje in drugi iz svoje srede izvolili najspodobnejšega, da jih je branil in pravilno vodil. In evo, to so prvi zarodki toliko stoletij trajajočega političnega in gospodarskega sistema — fevdalizma. In tako je radi sile razmer vzniknil v sicer strogo krščanski dobi fevdalni sistem, ki se nikakor ni strinjal s krščanskimi nazori o življenju in odnosu človeka do človeka.

Po zmagi krščanstva nad antiko, po končanem preseljevanju narodov in ko se je fevdalni sistem več ali manj ustalil, nastopi strogo krščanska doba s svojo teocentrično miselnostjo. Nastopijo stoletja ustanavljanja šol in sholastične filozofije.

Kasneje pa se je pojavil v človeku odpor proti vedno večjemu vplivu popolnoma verskih faktov na ostalo njegovo življenje. Ta odpor se najprej opazi v renesansi, kjer se teorija in praksa nič več ne skladata. Kristjan (v teoriji) je začel hrepeneti po življenju in dobrotah tega sveta (v praksi) in tako tudi živel. Zato se je povrnil k antiki in njenemu oboževanju vsega tostranskega. Nastala je verska mlačnost.

Približno dve stoletji kasneje pa se ta mlačnost izostri v očitno nasprotje, v racionalizem, katerega glavni zastopnik na polju filozofije je francoski filozof, »oče racionalizma« René Descartes. V bistvu je to težnja po razumskem razglabljanju o vseh vprašanih sveta in življenja.

Tudi v religiji sami najdemo ta racionalizem, samo da se skriva pod krinko — protestantizma. Saj je vendar bistvena poteza protestantizma, da mora vsak posameznik brati sveto pismo in ga po svoje tolmačiti. In kaj je to drugega kakor težnja po individualnem razglabljanju!

Renesansa, racionalizem in reformacija so torej vsebina našega tretjega vala. Kako se je ta val razlikoval od prejšnjega v umetnosti, znanosti (filozofiji) in religiji, nam povedo že itak zgornja imena. Označiti moramo še spremembo v politiki.

Fevdalni sistem je zavzemal vedno večji obseg. Ko se je povrnil v Evropo mir, se je pojavila težnja po združitvi večjih fevdalnih posestev skupaj. In tako je polagoma nastala država s fevdalnim kraljem na čelu (Francija, Nemčija i. dr.). Kralj je opazil, da mu ni mogoče držati oblasti v rokah, dokler je sam odvisen od plemičev in prav za prav njih lutka (Nemčija!). Zato je odpravil naravno gospodarstvo in vpeljal denar, ki ga je edini smel kovati. Tako so počasi kralj in plemiči zamenjali položaje in so prišli plemiči v odvisnost od kralja. S tem pa se pričena absolutizem in njegova doba.

Takratno izobraženstvo, ki je izhajalo iz racionalizma, se je kmalu postavilo po robu absolutizmu, kateri je uvidel njih upravičene zahteve in jim skušal ugoditi (prosvetljeni absolutizem). Čudno in usodno obenem pa je bilo, da vprav Francija, ki je imela brez dvoma najmočnejše prosvetljanstvo (Montesquieu, Vol-

taire, Diderot, Rousseau), ni bila sposobna prilagoditi se upravičenim težnjam in ni mogla prosvetliti svojega absolutizma. Posledica je bila jasna in neizbežna — revolucija.

S francosko revolucijo pa se je miselnost znova spremenila. Ne more se trditi, da nasprotuje prejšnji. Vsaj v filozofiji in ostali znanosti ne. Mnogo bolj jo dopolnjuje! Kajti korak od Descartesa do pozitivizma ni ravno nemogoč, če upoštevamo prve učinke znanstvenih raziskav, ki so ga usmerile. Nad vse važna pa je ta nova miselnost v okviru politike, kjer jo imenujemo liberalizem. Liberalizem je namreč temeljito preustrojl človeško družbo in premaknil njeno težišče od plemstva na meščanstvo. Izpeljal je ustavne ureditve držav, bil je religija vsem onim, ki so se borili za zedinjenje svojih domovin (Italija, Nemčija) in se po zedinjenju spremenil v nacionalizem in v skrajnih primerih v imperializem.

No, in če po vsem tem bežnem premisleku gledamo na današnji svet, moremo spoznati, da smo v bistvu že precej oddaljeni od liberalne dobe. Pokazale so se namreč že vse hibe in posledice liberalnega reda, ki ga ljudje neusmiljeno izrabljajo v svoje osebne namene. Kakor za krščanstvo, tudi za liberalizem še nismo zreli. To izrabljanje na polju gospodarstva je rodilo socialne probleme, ki so iz dneva v dan bolj pereči in nestrpno čakajo rešitve. Na obzorju se kažejo številna nova gibanja in ideologije, ki zopet obetajo spremeniti strukturo človeške družbe. Vsa sodobna umetnost nosi na sebi neizbrisni pečat socialne tendence. Bistven sestavni del moderne filozofije je — sociologija! Vse kaže, da se bo težišče družbe zopet premaknilo. Kam? Kdaj? Jasnih premis za bodočnost ni!

Za vse današnje proizvode človeškega duha je bistvena neka neusmerjenost, nestalnost, ki je obenem značilen znak nove metamorfoze.

Ali pa bo ta nova smer človeka, ki se nam za enkrat kaže le v obrisih, stalna? Vsak človek, ki je pod vplivom svoje dobe in njenih problemov, ki mu pomenjajo nove ideje religije, ti bo to fanatično zatrjeval, češ da smo pred »zadnjim velikim aktom« človeške zgodovine.

Kritičen duh pa ve, da nikoli ne bo stalne smeri, ker ne more biti, ker bi se sicer ustavil razvoj duha, bila bi dosežena duhovna smrt in z njo obsojeno življenje!

Narodna misel, njen razvoj in narodno obrambno delo

Mnogo se čuje in govori pri nas o narodno obrambnem delu, vendar je ostalo to delo omejeno samo na krog nekaj društev in morda nekaj idealnih posameznikov, širši ljudski krogi pa kažejo veliko nezanimanje in nepoučenost. Predvsem mladina pa je dolžna, da vedno in povsod propagira narodno obrambno delo, da gre med narod, ga zainteresira za ta vprašanja in poduči, da nas ne bodo dogodki zatekli tako nepripravljene, kakor pred dvajsetimi leti. Poleg tega pa ne smemo nikdar pozabiti, da prebiva izven meja naše narodne države več kakor 600.000 Slovencev.

Narodno obrambno delo je predvsem borba za spoštovanje narodnih načel in narodnih pravic na stiku dveh ali več narodov. Seveda pa nastane pri tem vprašanje pojmovanja narodne misli in pripadnosti poedinca k narodni skupnosti, kar je zaradi političnih in morda tudi drugih interesov še vedno predmet raznih razprav, ne samo pri nas, ampak tudi pri drugih narodih, ki samovoljno ožijo ali širijo pojem naroda in narodnosti iz različnih razlogov. Morda zaradi svojih imperialističnih namenov, morda zaradi očitovanja svoje državne

tvorbe, ki je sestavljena iz različnih narodov, lahko pa tudi iz navadnih notranjih, strankarskih interesov.

Iskanje izvora narodnostne misli bi nas povedlo daleč nazaj v zgodovino. Vsekakor pa je pretirano iskanje narodne misli pri Grkih in Rimljanih, ki so poznali le državljanski čut in ponos. Skromne sledove narodne misli v srednjem veku pa je že v kali zatrla cerkev radi svojega verskega univerzalizma. Skoro vsa velika nasprotstva v srednjem veku so samo verskega značaja. Seveda pa je poleg cerkve oviral razvoj narodne misli tudi ves gospodarski in socialni sistem srednjega veka, za katerega je bila merodajna samo pripadnost temu ali onemu zemljiškemu gospodu. Prvo večje narodno gibanje pa vsekakor predstavljajo husitski boji proti koncu srednjega veka. Sicer so se začeli radi verskih nasprotij, a so se pozneje, ko so Čehi videli, da so ogroženi njihovi narodni interesi in svetinje, razvili v najljubše narodne boje. Še večji napredek pa je doživela narodna misel za časa reformacije, ki je ustvarila narodne in državne cerkve. V boju s katoliško cerkvijo je uvedla namesto la-

tinščine narodne jezike in s tem zmanjšala prepad med vladajočimi in cerkvenimi krogi ter preprostim ljudstvom. Reformacija je tudi za nas Slovence največjega pomena. Prvič so se pojavili možje, ki so pokazali na skupen izvor Slovanov.

Katoliška protireformacija pa je znova potisnila v ozadje narodne momente. Doba med reformacijo in francosko revolucijo, je doba neprestanih verskih bojov med protestantskimi in katoliškimi državami, ki so Evropo tako gospodarsko kakor moralno popolnoma uničili. Šele francoska revolucija, ki je bila sprva sicer socialnega značaja, je postala radi zunanje ogroženosti popolnoma narodnega. Napoleonove vojne, ki so ene narode osvobodile, druge pa zaslužjevale in poniževale, so mnogo pripomogle k razvoju narodne misli. Od tega časa dalje stoji vse življenje pod vplivom narodnih idej in gesel, če ne javno, pa vsaj tajno. Sedaj tu, sedaj tam se pojavi narodno gibanje. Izbruhajo razni upori, zlasti balkanske osvobodilne vojne (Srbija, Grčija), revolucija v Italiji in poljski upori.

Doba francoske vlade pri nas ima za razvoj

narodne misli ogromen pomen. Sicer narodna ideja še ni prišla med narod, ampak je bila samo ideal ozkega kroga prosvetlencev. Vendar pa se je od te dobe naprej narodna ideja vedno bolj širila in dobila svoj prvi izraz v raznih pesnitvah in končno v formuliranju slovenskega političnega programa Zedinjene Slovenije l. 1848. Leto 1848 je sploh največjega pomena za vse evropske narode. Prvič je prišla narodna misel tako popolnoma do izraza in je bila dovolj močna, da je zrušila skoro povsod dotedanje nazadnjaške in reakcionarne vlade.

V tem dolgem razvoju pa se izpreminjal tudi pojem naroda. Skozi ves srednji in tudi novi vek do francoske revolucije je bil pojem naroda vsebovan v vladarju in dinastiji. Z nastopom demokracije pa se je ta pojem prenesel na širše plasti. Seveda je nastalo mnogo teorij o narodu in narodnosti. Važna za nas Slovane je tako zvana objektivna narodnostna teorija, ki opredeljuje poedince k določenemu narodu na podlagi objektivnih lastnosti; tako jezika, zavesti skupnega izvora, kulture itd. To je bila tudi ona teorija, po kateri smo na mirovnih konferencah zahtevali skladnost naše državne meje z narodnostno oziroma jezikovno.

Predvsem pridejo takšne teorije v poštev pri narodnostnem opredeljevanju. Tako zahteva objektivna teorija znanstveno narodnostno statistiko, ne pa plebiscit, katerega izid je zavisen največkrat od trenutnih okoliščin, kakor od propagande in gospodarske nadmoči ene izmed strank, kar se je pokazalo zlasti pri našem koroškem plebiscitu. (Seveda so bili važni še tudi drugi momenti.)

Z vprašanjem narodnosti pa je v tesni zvezi vprašanje praktične državne razmejitve. Vsekakor ne bo mogoče doseči pri še tako objektivni razmejitvi popolno kritje državnih in na-

rodnostnih meja. Pri tem je neizogibno, da bodo narodnostni jeziki ali otoki ostali v tuji državi in s tem tvorili manjšine, katerih pomen pa ne bo zato prav nič zmanjšan. Vendar pa bo večinski narod znal pri izvajanju širše ali ožje manjšinske politike prav dobro razločevati med manjšinami, ki so na tem ozemlju že od nekdaj in so tesno povezane s svojo etično celoto, ali med raznimi klini in otoki, ki so imeli ali pa imajo še vedno samo imperialistični namen. In prav takšna, umetno naseljena ozemlja vidimo, da so postala v zadnjem času važna za nekatere evropske države, ki so jih spretno uporabile za svoje hegemonistične namene.

Manjšinska vprašanja so se skušala reševati na razne načine, med drugim tudi tako, da bi dobili pripadniki manjšin osebnost, gospodarsko in kulturno svobodo. Mnoge države so to za svoje manjšine tudi zahtevale. Iz popolnoma načelnih razlogov pa mi odklanjamo takšno avtonomijo kot znak trajne rešitve.

Na zgoraj navedenih načelih je temeljil ves naš razvoj od prvih začetkov nacionalnega in političnega življenja do danes. Samo na teh osnovah in načelih smo in bomo dosegli uspehe kljub raznim notranjim in zunanjim oviram.

Iz vsega tega sledi, da jugoslovanska narodna skupnost temelji na čvrstih temeljih edinstva jezika, kulture, krvi in na zavesti skupnega izvora in usodne povezanosti. Samo tako pojmovanje jugoslovanske misli je doseglo v preteklosti uspeh za uspehom in jih mora doseči tudi v bodočnosti. Zato tudi brezpogojno verujemo, da bo doseglo narodno obrambno delo, ki bo slonelo na jugoslovanski osnovi, ki nam nudi edina dovolj fizične in moralne sile, v bodočnosti največje in edino pomembne uspehe.

Kako je gledal Masaryk Rusijo!

Problem Rusije postaja zopet pereč. Odločili smo se, da podamo niz odlomkov iz Masarykovega vledela »Svetovne revolucije«, ki nam naj nekoliko osvetle megleno pojme, ki še danes krožijo med nami in nas puščajo v nepravem pojmovanju odnosov do Rusije. Preko Masaryka hočemo spoznati Rusijo v pred-med- in tik povojni dobi. Po teh citatih bomo prešli na nove ugotovitve, ki zadevajo za razbistritve tega za nas tako važnega problema.

(Opomba uredništva)

I.

Kaj kmalu sem mogel opaziti, da zavezniški ne morejo in da naj nikar več ne računajo na vojaško Rusijo. To svoje spoznanje sem formuliral v brzojavu na »Times« okoli 25. maja; ker se natisnjeno besedilo ujema z mojim osnutkom in s tem, o čemer sva se dogovorila s petrogradskim urednikom. Nisem mogel drugače — moral sem enkrat za vselej razpršiti upanje na vojaško pomoč Rusije — bilo je v interesu nas vseh, da se ne udajamo iluzijam. V Angliji in tudi v drugih zavezniških državah so mnogi pojmovali revolucijo kot protest proti slabemu vodstvu vojne; toda popolna razstrojenost armade, vojakov in častništva je bila očitna v vsem in povsod.

Ne bom opisoval, kako se je ta razstoj od dne do dne večal; spominjam se med drugim močnega vtisa, ki ga je napravil name poznejši ženski bataljon — mnogi naivni Evropeci in Rusi niso videli v njega formaciji simptoma in dela armadnega razkroja in splošne demoralizacije

Oficielno Rusijo in zlasti carski dvor prodorno karakterizira Rasputinova afeta. Poročali so mi o njej že v Londonu; v Petrogradu sem se podrobno seznanil z vso zgodbo. Zamislite si le to, da so bili carski dvor in z njim. Stürmerjeva in Trepovljeva vlada pod vplivom tako grobega in skoraj analfabetskega — čeprav precej razumnega in gotovo nadarjenega — človeka, kakršen je bil Rasputin. In vrh tega je rasputinščina trajala na carskem dvoru šest let! Če se v opravičbo govori, da je bila to religiozna norost, je treba povedati, da je bila ta religioznost grobo praznoverje in prav tako grda norost. In Rasputin ni bil prvi pustolovec, ki si je priboril zaupanje praznovernega carskega dvora!

Vendar ni pravilno, če se trdi, da je tej moralni kugi podlegel le carski dvor; dejstvo je, da se oficijelna, politična in cerkvena družba ni prida upirala in da ni imela niti avtoritete niti sposobnosti, da bi obvarovala carja in Rusijo pred Rasputinovim vplivom. Zamislimo si, kakšne npravne in pravne razmere so to, da Rasputina niso mogli odstraniti drugače kot z umorom, in da so ta umor izvršili člani visokega plemstva. Konservativen poslanec in član carske rodbine (ta je vedel za umor in je bil pri dejanju navzoč.) In če berem podrobni opis tega umora (od Puriškeviča samega), vidim, kako so bili ti ljudje tudi pri tem delu nesposobni, površni in radi svoje površnosti po nepotrebnem brutalni, tudi ta umor, način, kako je bil izvršen, razkriva propast in demoralizacijo oficijelne Rusije — sicer se cinično glasi, vendar je res, da ti ljudje ne znajo biti pošteni zločinci. Zato so toliko hujši zločinci!

In takšna je bila ta carska rodbina, ta roj teh velikih knezov, ki so ovladali odlična mesta v armadi in civilni upravi! Kar je bilo v Rusiji, je bilo priznan mutatis mutandis tudi v Avstriji in v manjši meri tudi v pruski Nemčiji. Po tem moralnem političnem močvirju na dvoru zadržaja tudi plemstvo. Zoper Rasputina ni bilo naravnih in religioznih razlogov, pač pa iz motivov kaste. In radi tega je vzniknil iz njegove srede načrt znebiti se carja, v najslabšem primeru à la Pavel. To skrajno sredstvo je zmeraj orožje pasivnih ljudi, ki se ne upirajo zlu s sistematičnim delom. O tem načrtu revolucije v palači sem dobil od več strani zanesljiva poročila, ki se tu in tam pojavljajo zdaj tudi že v tisku. Kar sem povedal o plemstvu, velja tudi za cerkveno hierarhijo.

Meni je šlo sedaj seveda v prvi vrsti za to, da spoznam vojaški in politični položaj; in jasno je, da nisem mogel priti do drugega zaključka, kakor do onega, ki sem ga formuliral za londonški list. Od te Rusije zavezniški niso mogli pričakovati pomoči in na bojišču je imel svoje odločilne vzroke v naravni gnibli ruske višje družbe in znatnega dela vsega ruskega naroda. Afetirani Mjasojedova (tudi ta je bil v zvezi z Rasputinom — obesili so ga marca 1915.) in Suhomlinova (zaprt maja 1916) sta razkrili, da je vodstvo ruske armade demoralizirano; tudi če bi ne bilo izdajstev v korist Nemcev, kakor se je splošno trdilo, ti procesi sami so zadostno dejstvo, za obsodbo vojaške uprave...

Prav tako je naravno, da so morali Zavezniški izpreminjati svoj strateški načrt radi ruske vojaške pripravljenosti. V Franciji mnogi niso zaupali Rusiji tudi radi tega, ker ni poslala vojske, ki jo je bila Francija obljubila. Rusko vojno poveljstvo je po svojih porazih neprestano tolažilo Zavezniške, češ, da ima milijone in milijone armade: in res se je, kakor pravijo, zlasti general Aleksejev ogreval za te milijonske nabore, pozabljajoč pri tem, da ne bo za te ljudi ne orožja in ne kruha in da se tolike množine ljudi ne da obvladati. Obljubili so, poslali v Francijo vsaj pol milijona, toda prispelo ni nič več kakor nezadostnih 16.000 mož in še ti so se morali interinirati, ker ni bilo med njimi nobene discipline. Če so nekateri Rusi že takrat in še posebej očitali nehvaležnost zapadu in da so zapadni Zavezniški malo storili za Rusijo, ni to upravičeno; Zavezniški bi mogli očitati Rusom, da niso izpolnili obljub. Gotovo je, da so na zapadu mnogi postali tega mnenja o Rusiji takoj po porazih 1914; spoznali so, da je Rusija začela vojno ne pripravljenost, na slepo srečo.

Nezadostna oskrba armade in civilnega prebivalstva je bila n. pr. ena izmed posledic tega npravnega stanja in se je maščevala vladi in sistemu: revolucijo v Petrogradu je praktično izzvala lakota in prvi polki, ki so se uprli, so bili provijantni. Pomanjkanje orožja, nesmiselni množični nabori jeseni 1916, ki so povzročili pomanjkanje delovnih sil na poljih in podobne stvari — vse to so bili znaki in posledice na smrt obsojene uprave. Pravico imam, tako soditi o Rusiji za časa vojne, ker sem jo tako presojal in obsojal že pred vojno: svoje sodbe ne opiram, le na vojne neuspehe, kajti ti so posledica težke npravne bolezni vsega carskega režima in z njimi tudi ruskega naroda.

(Dalje)

**Voljaši, širite
svoj list!**

Prispevki mladih

Zaman Nikoli:

Deklica Maja

Ulica je čisto temna. Toda ne, ni temna, bela je, vsa bela od snega, ki se vsiplje na asfalt, da kmalu izgubi svojo črno barvo in da postane bel kot mleko. Nič se ne vidi, še svetilk ne, ki samo brlijo skozi gosti metej in se njihovi žarki kmalu porazgubijo v belem elementu.

Toda... tam za ogrom se prikažeta dve osebi. Prav za prav je ena samo oseba. Zavita je v bel kožušek, rokice tišči v bel mufek, belo kapico ima — Bela Kapica je. Za roko se drži neke gospe, mame najbrž in se vsa zaspala in trudna pusti vleči proti domu.

»Maja, daj no, zbudi se!« jo potegne k sebi mlada gospa.

»Ah, mamica, tako sem zaspala. Ali bova že kmalu doma? Kar v sneg bi se vlegla in zaspala.«

»Saj sva že tu. Glej, tamle je naša hiša.«

»No, hvala bogu.« In tekletce zazeha in zapre oči. Mama jo mičečo vleče za seboj in kmalu sta ob ograji lepe vile.

Vstopita, gazita sneg in gresta po stopnicah. Ključ zarožlja, vrata se odpro — doma sta.

Mama ji slači kožušek, ga otepava in streša, da leti sneg z njega, si sezuva snežke in vleče speči punčki škorenjce z nog.

Punčka pa nič ne čuti in nič ne ve. Mama jo nese v malo posteljico in punčka spi, trdno spi in sanja. Bog ve kaj sanja?

Maja sedi sredi temnega gozda med temnozelenimi smrekami in jelkami. Sedi in gleda v košček neba nad seboj. Tako plav je ta košček in tako svetel, da se Maji zdi gozd še bolj temen.

Pa prav nič se ne boji, čeprav je mnogokrat zelo boječa. Z rokico si seže v rjave kodrčke in vzame rožico iz njih, lepo rožico marjetico. Gleda jo, gleda s svojimi zvezdnatimi očmi kot bi angelčki zrl skozi nje. Že hoče vtakniti marjetico nazaj med svilene valčke, ko jo nekaj vlažnega poboža po vratu. Nič se ne ustraši, samo ozre se — in — kaj vidi? Lepo rjavooko srnico vidi, ki se je nič ne boji.

Čudno, nič se je ne boji! V šoli so se pa učile, da se srnica tako neizrečeno boji človeka, tudi tako majhnih punčk kot je ona.

Ta srnica pa se vleže k njej in jo tako milo gleda kot bi bila pravljica srnica. Oh, saj res, pravljica! — Jezušček ji je prinesel knjigo s pravljičami, v kateri je narisana ravno taka srnica, ki leži pri nogah neke deklice.

In čudno, vse je tako kot v pravljici, in še lepše je. Temne smreke se prično pripogibati in vetrček jim uglašuje iglice, da zvenijo — tako sladko zvenijo. Srnica jo gleda; pa ne samo srnica, cel trop zajčkov priskače k njej, se postavi okoli nje in zapleše kolo.

Maja se srebrno zasmeja, zaploska z ročicami in prične zajčkom peti, da se vrte vedno hitreje, v vedno lepši melodiji vetrčka, ki spremlja Majino zvonko petje.

Ptički priletijo, prično žvižgati, peti, vriskati in bog ve kaj še vse, veverice priskakljajo in zaplešejo v vrhovih smrek; lisičke pritečejo — nič niso hude — in po taktu kot z metlicami pometajo s svojimi kosmatimi repi; medvedki pritacajo, se kot zajčki primejo za roke in se nerodno pozibavajo; pod smrekami se prično vzdigovati kupčki prsti — miške, krta, hrčki in kaj vem kaj še vse pomoli svoje za-

spane glavice izpod korenin, si s tačkami briše kalne očke in začudeno gleda veselo petje in rajanje; divje kokoške prifrčijo in zaplešejo okoli Maje — ki poskakuje, poje, ploska in se smeje sredi vsega tega živžava.

Veselo je, vedno nove živali prihajajo in z Majo praznujejo praznik maja. Maja je srečna — kraljična pomladi je, kraljična živih srčk, ki utripajo v gozdu in... pričakujejo nekoga...

Nekdo že prihaja — lep vitez je, na belcu se podi med smrekami in v zeleno obleko je oblečen, v zeleno listnato obleko, in bršljanast venec ima na glavi. V roki drži svetel meč in kamor zamahne z njim, tam vzklijejo rožice iz zemlje in se obrnejo k mali, lepi Maji, ki gre vitez naproti.

Maja je divna, lička ji gore, njen vitez prihaja, pravljčni vitez, lep, mlad vitez iz »knjige pravljič«.

Maja širi ročke, na ustnicah ji zaigra zlat nasmeh in zelenemu vitez padne v objem. Mladenič jo posadi na konja, skoči v sedlo in požene. Še vidi Maja kako ji živali mahajo in ji kličejo: »Na svidenje!«, vendar pa bolj kot to gleda lepi obraz mladega viteza, ki je pognal konja v svetlo pomladno ravan. In povsod, koder jahata, se prebujajo živali in cvetke vstajajo iz sna.

Maja je srečna in od sreče dahne samo ti dve besedi »Moj vitez!«

Vitez pa ji pogleda v očke, jo stisne k sebi in pokrajina leti za njima in se izgublja v nedogled.

»Maja, ljubček moj, kaj ti je?« je mamica zjutraj budila punčko, ki se je nemirno premetavala v postelji.

Odprla je svoje zvezdnate lučice, zmedeno pogledala v mamo, zakrtila z ročicami in šepnila: »Vitez, moj vitez!«

Mamica se ji je nasmehnila in otožno dejala: »Počakaj zlato moje, počakaj še! Dobila boš še viteza, čez dolgo let bo prišel pote in te popeljal v pomlad.«

»Da, mamica, čakala ga bom, ker vem, da bo prišel. Kot v pravljici bo: — Iz zarje jutrove se bo dvignil in me prijel za roko in rekel mi bo: »Moja pomlad si, Maja.« —«

In globoko je vzdihnila in pustila mamici, da jo je napravila.

In res ga je čakala še dolgo vrsto let... in tudi pričakala ga je...

OLAF AFANASIJEVIČ:

Zidarji

Jurca si prepeva in udarja enakomerno po kamnu. Njegove pesmi res niso Bog ve kaj, malo po svoje včasih zavije, ali to je vseeno — dobre volje je pa le. Tovariši se mu čudijo, češ: »Sin ti je umrl pred tedni, ti si pa tak. Kaj bodo le ljudje rekli?«

E, če bi fantje le vedeli, kako ga pekli! Brun-da si le zato, da bi pozabil.

Jurci je prav malo mar, kaj mislijo ljudje o njem. Dovolj nesreč ga je že zadelo.

»Ik... ik... ik...« tolče Jurca s kladivom po kamnih.

Tako lep poletni dan je. Rdeča opeka žari, nebo je modro, le tu in tam se svetlika kak oblček. Matevž in Balutar nosita opeko po lesenih odrih. Znoj jima rosi čelo in rjava pleča. Tiha sta — ta vročina leže na človeka kakor mora. Počijeta. Telo drgeta od napa, roki počivata na kolenih. Vsak ima svoje misli; najbrž oba premišljujeta take stvari, o katerih zidarji

ne govore med seboj. Tovariši si med delom zaupajo vse med seboj, vendar pa ohranijo tisto, kar jim je najsvetejše, zase. Tratar na primer ni nikoli govoril o svoji mladosti. Bonč pa o stanovanju ne. Bog ve, kje je stanoval, če je sploh imel prenočišče...

»Eee opekeee...!« se oglasi nekdo zgoraj.

Mišice se skrčijo, Matevž in Balutar stopata zopet po lesenem mostovžu navzgor. Potem odložita in se vrmeta. Nato začneta znova težko pot — in spet, in spet...

Zidar Vrtežnik prepeva na ves glas na najvišjem zidu. Nalaga malto in polaga opeko. To petje je vse drugačno, kot Jurcovo. Daleč naokoli ga je čuti, marsikdo se ustavi na cesti in prisluhne. Zvedri se mu čelo in si de: »Še so veseli ljudje na svetu!«

Na robu brega zori sliva. Plodovi so že precej veliki in se rdeče barvajo. Kar nekam polna je. Vsak dan jo opazujejo delavci iz barake, ko opoldne počivajo v senci. Trudne so njihove misli. Prah od opeke in posušene malte se je zjedel vanje in jim izpil svežino. Slive pa bodo sočne... Prav za prav so gospodarjeva last, ampak Stojan, ki vedno govori o socialni pravičnosti in o svoji zamisli o ureditvi sveta, meni, da so slive njihove, da so njihova skupna last, saj bi jih drugače že zdavnaj otroci potrgali, če bi jim zidarji ne bili branili. Večina se strinja z njim, vse je že prežet s svojim naukom. Le nekateri imajo še pomisleke:

»Gospodarja bi pa le morali vprašati!«

Nihče jim ne odgovori, le v krohot bušijo. — Stojan pa jih pomilovalno gleda.

»Saj jih bomo sami tudi lahko pojedli, brez vas«, pravi nekdo od Stojanovih.

V bližnji tovarni se oglasi sirena. Težko se dvignejo; kot starci so. Spet se pričinja delo...

Včasih se nekdo ozre proti bregu, kjer stoji sliva. Rdeče plodove ima med temnosivimi listi. Včasih prilete ptiči, sedejo na veje in zvižgajo.

Bonč, tisti, ki nima stanovanja, tisti, ki se je že navadil spanja pod milim nebom, meša malto. Zavihanih rokavov drži grebljo in jo počasi pomika sem ter tja. Premišlja o Stojanu in o slivah. Če pomislimo, prav za prav ne pomenijo te slive, o katerih toliko govoričijo, skoro nič. Je že res, človeku se prileže kaj osvežujočega v tej pripeki. Ampak za nekaj dinarjev jih tudi pri branjevki dobiš. — Eh, še stepli se bodo za tako malenkost. Seveda, Stojan hoče uveljaviti svoje nazore. Vsako soboto zapije skoro vso plačo, ko se strezni, pa zabavlja čez ves svet. In ravno on! Fant je še premlad... taki že ne bodo spremenili »socialnega reda«, kot pravi on.

Zunaj škrbota topli poletni dež. S kolibe za delavsko orodje v velikem curku teče deževnica. Poldne je. Vsi jedo iz cekarjev. Tratar in Balutar se pomenkujeta na skladovnici vreč za cement. Cigaretni dim se plazi počasi pod strop.

»Si videl tisto, ki je prinesla Kamujanu?« vpraša čez čas Tratar.

»Kdo je prinesla, kaj je prinesla?«

»I, kosilo mu je prinesla, veš, ona lepa poljanka. Ona s svetlimi lasmi in z rdečo rožasto obleko... pravijo, da ima lepo ime, nič tako kmečko...«

»Čakaj, že vem; ime ji je Zora. Prelepo ime za kmete in delavce...« se spomni Balutar.

»Hm, kaj ime. O njej vsi govore. Kako ne bi, vsem je všeč. Veš, to je kaj kmalu.«

»Ej, ne bi se je branil in ti bi se je tudi ne...« govori navdušeno Tratar, a mu beseda zastane, ko se spomni, da Balutar nima lepega obraza.

Sirena tuli eno.

Ko nosi Tratar deske s skladovnice, si misli: Zora, lepo ime...

Ure tako počasi teko. Sonce žge...

Zvečer si zidarji umivajo pod pipo svoja zagorela in zaprašena telesa. Mladim se najbolj mudi in Stojan je najhitrejši. Nekateri pravijo, da mora biti tako. Stojan je takorekoč njihov vodnik in nekak zastopnik, pri podjetniku. Manjšina se je vdala. Ugnati se ne da, čemu kdo kaj ugovarja je jezen in njegovi tovariši vpijejo: »Boste že videli, da je vse res, kar govori Stojan, pa takrat bo prepozno! Z nekaterimi takimi uporniki, kot je Tratar bomo na kratko opravili!« Danes pa je Stojan nekam dobre volje, prepira gotovo ne bo.

»Fantje!« vpije Stojan, »jutri bomo skupaj jedli tiste slive. Peter in Lesar jih bosta jutri zjutraj obrala. Čeprav so med nami nekateri, ki jih ne zaslužijo, saj se vedno upirajo naši lepi skupnosti in skupni borbi za boljši socialni položaj, sem jih sklenil povabiti, da bodo tudi oni deležni enega izmed prvih uspehov našega novega socialnega sistema. Upamo, da jih bo to izpametovalo. Greha jim ne bo treba delati in prav nič ne bodo obtežili svoje občutljive vesti. Slive so naše, kajti jaz, kot zastopnik naše skupnosti, sem dobil pri gospodarju dovoljenje, s katerim nam prepušča vse sadje. Vsi tovariši poštenjaki naj... Stojanu je zmanjkalo besed. Tovariši so izginili. Naglo pobere svoj suknjič in stopi okoli vogala. Pod suho tepko stoje zidarji in tiho zro na cesto. Isker vranec vleče po klancu voz, za njim pa stopa dekle — Zora...

Počasi stopa, nežne so njene stopinje. Tam pod kostanji gre, mimo starega jesena in zavije se v rahli poletni mrak, ki jo pod klancem vso objame.

Veselo žare delavcem oči, polni so svetlih misli, smehljajo se.

»Srečen bo, kogar bo ljubila« meni Lesar.

»Kaj govoriš tovariš Lesar?« pristopi Stojan.

»Srečen bo, kogar bo Zora ljubila.«

»Tako? Kaj ti sploh pride na misel! Ali si se tudi ti nalezal starih, sebičnih misli? Ali ti nisem dovolj jasno razložil, da posameznik ne more imeti ničesar samo za se? Ali bi bilo prav, če bi se nekdo pobahal: Zora je moja? Fantje, ali bi bilo to prav, da bi tale Balutar ne imel nikake pravice do nje?«

Nihče mu ne odgovori. Niso še vsi do dobra premislili tega. Tisto o Balutarju je pa resnica, kaj bi si prikrivali.

Noč je nocoj dolga. Skozi Tratarjevo okno v podstrešni sobi sije luna in tipa s svojimi žarki po tleh, po stenah, po postelji.

Tratar ne more spati, o Zori premišljuje in o Stojanu. Trudno se premetava po postelji...

Slive so že lepo skupaj pospravili, slive, a pri Zori to ne bo šlo kar tako. Ljubezen in materija, prav tako kot cvrkutanje lastavic v Jalnovem hlevu ni kup kamenja pred zgradbo, ki jo gradimo. Smešen človek, kdo je videl še kaj takega? Kaj bi dejala Zora, če bi tudi stari Jurca zahteval, da ga ljubi? No, in potem bi morala ljubiti vse. Če bi prišel človek, Bog vedi odkod, pa bi zahteval svojo pravico, ljubiti bi ga morala.

Zaspal je trudni Tratar in sanjal strašne sanje.

Nekoč je Tratar Stojanu priznal, da ljubi Zoro. Neznanska sila je planila v Stojana, obraz mu je vzdrhtel v sovraštvu, dvignil je pest.

Tratar je bil uren, umaknil se je, pest je treščila ob raskav zid.

Tratar je stekel.

Na delo ga ni bilo nič več. Toda na Zoro še vedno misli, saj je pri njej, saj jo lahko nenehoma gleda, saj ga tudi ona ljubi.

Draga:

Privid

Lepa, prometna ljubljanska ulica. Kot ogledala se vrste izlože na obeh straneh. Pločnik je širok ravno toliko, da je dovolj prostora za polomljen invalidski voziček, da se vsa ta truma ljudi, ki hiti opoldne in zvečer po ulici, ne zadene obenj.

Polomljen invalidski voziček: tu kolesa, zveržena, z razcefranimi plašči, sedeč in naslonjali obiti z oguljenim usnjem, dve ročici, ki ju krčevito stiskata dve rdečkasto modri šapi. Kakor da bi bili večji od vsega ostalega, ki se še komaj more imenovati — človek: ogromna glava z velikimi, srepimi, udrtimi očmi in štrlečimi ličnicami; ušesa velika, vse drugo se izgublja, tudi trup. A noge? Zaman jih iščeš.

— Imeti noge! Hoditi! — to je krik teh srep, v tla uprtih oči, to je krik, ki večno trepeče na ustnicah, a z njih ne pride.

Vsak dan — opoldne in zvečer — se vsuje množica ljudi po ulici. Uradniki, dijaki, delavci. Ali opazi kdo veliko glavo, rdečkasti šapi in invalidski voziček? Kdo ve...

Ta ali oni morda opazi srepi, prodirni pogled, a le za hip. Privid je mimo. Privid!

A še nekomu drugemu je pogled samo privid. Pogled na široko ulico, na vso to pisano množico ljudi in na noge, na noge... Kje, kje je že tista ura, ko je poslednjič hodil! Tako daleč, da mu lebdi le kot privid v spominu. Danes ne ve več, kaj se pravi hoditi. Ne ve, kako ti je, ko premikaš noge — kot bi plaval; ti ste nožice v svilenih nogavicah in v čevljih, ki dušijo korak... Ne ve, kako ti je, ko stopaš s stopnice na stopnico. Le malo si more predstavljati. Kadar ga dvigne stari Jože iz njegovega vozička na ležišče, začuti v glavi čudovito omotico in v telesu skeleč val. Je to tisto, kar čutijo ljudje, ko hodijo?

Pozna ljudi, ki stopajo dan na dan mimo. Pozna njih obraze, njih postavo: a bolj kot vse drugo pozna njih noge. Občuduje tisto nogo, ki je že nekaj dni na mečih obvita, in ono drugo, na visokih petah in v prosojnih nogavicah. Kadar vidi to zadnjo, ga zaskeli po vsem telesu. Tako ga zaboli, da se od bolečine in nemoči zagriže v pomodreli ustnici in zasadi nohte v dlan. To je strašno, nemogoče, nemogoče! Čuti, da bi moral planiti, a ne more. Ne more in nikdar ne bo mogel.

V poznem dopoldnevu, ko sonce vsaj malo ogreje pločnik, se odpravi od doma na svoj stari prostor. Opoldne, ko se poleže prvi naval množice, se vrne domov. In po jedi zopet nazaj. Dan za dnem enako. In dan za dnem ista izkušnja, ko se spušča po klancu: Ali bi izpustil zavoro, da bi šinil navzdol? Da bi vsaj enkrat planil, da bi se pognal? Ve, da bi bil potem konec. Seveda. A konec bi bilo tudi tistega večnega sklenja v kosteh, tistega večnega hrepenenja, da bi hodil. Ne — hodil... da bi se vsaj enkrat prestopil...

Često te kdo razžali in žalostno je to, da ga moraš ti sam prositi zato še oprostila, ker te je razžalil!

Občudujem in spoštujem zvezdnato nebo nad seboj in moralni zakon v sebi!

(Kant)

J. S. Machar:

Dobro delo

(nadaljevanje)

Sama je ostala v svetu. Znala ni ničesar, dela ni posebno ljubila in niti volje ni imela, da bi se česa lotila. Pripravljala se je na sijajno bodočnost, brezskrbno, polno slave in sreče — in pripravila se je tako, da se ni mogla privaditi ničemu drugemu...

Spustila se je v drzno igro. Igrala se je z življenjem in srečo... Pogrezala se je v močvirje, postala je eno onih prezanih bitij, ki trgujejo z najdražjim v življenju žene — s častjo. Prodajala se je — izgubila je čast, izgubila mladost, udušila je v sebi vsako dobro stremjenje duše — toda kljub temu je izgubila vse. O imetje. Ostalo ji ni ničesar. Bolezen ji je ohromila roke, strastne noči so ji zgubale obličje — življenje in človeška družba sta jo vrgli od sebe, kakor raztrgano cunjko stare obleke. Šla je beračit.

V oni ulici, ki vodi k cerkvi je sedela s polzaprtimi očmi in tožila. Po ulici ni šel nihče. Pesmi in glasovi orgel so prihajali iz cerkve. Pramen žgočih sončnih žarkov je lil nanjo; to je ni motilo.

Nekaj takih slik iz preteklosti ji je trgalo dušo...

Spomnila se je, da bi lahko ostala v tisti vasi kot pasterica — da bi lahko pozneje služila nekje v mestu, da bi lahko šla v nedeljo v cerkev kot vsaka druga služkinja, da bi se lahko kdo našel, ki bi jo imel rad in katerega bi tudi ona imela rada, da bi bila vendar lahko poštena žena, mogoče tudi srečna mati — vsega tega se je spomnila — a tudi na tistega »dobrotnika« se je spomnila in na njegovo ženo; široko je razprla ugasle oči in zakričala: »Hudič naj plača temu dobrotniku, naj mu plača za moje hrome roke in za mojo bedo...«

K O N E C

IZ UREDNIŠTVA

Najprej nam je pojasniti vsem bralcem »Naše volje«, da oprostite, ker ureditev božične številke ni bila taka, kot smo si jo mi zamislili in uredili in kakršna bi bila tudi Vam bolj po godu. Prišle so tehnične ovire in »višje« sile, ki so vplivale, da je izšla božična številka »Naše volje« v takšni obliki in ureditvi, kot ste jo Vi prejeli. Za bodoče bomo skušali odstraniti vse take ovire, upoštevajoč dejstva, preko katerih mi ne moremo in s katerimi moramo tudi v bodoče računati.

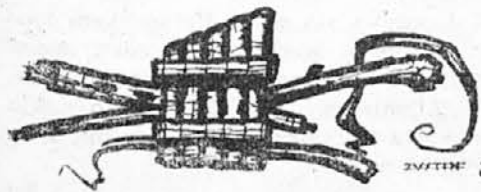
Današnja številka je posvečena marsikaterim aktualnim problemom današnje dobe, vendar mi bi radi vse to zajeli globlje, če..., tako pa se moramo prečesto izgubljati in izživljati v nepotrebnih frazah, ki morajo nadomestiti pravo hotenje, da se ne pride v navzkriž z nepredvidnimi zaprekami.

Pozivamo vse »Voljaše«, da pošljejo čim več prispevkov za svoj list, če bo izbira v tem pogledu večja bo tudi pestrost in tudi kvalitetna vrednost Vašega lista večja. Dolžnost Vas vseh je, da podpirate Vaše glasilo v vsakem pogledu.

Draga: Le tako naprej, samo slog si še izpili.

Kot pri drugih, tako tudi pri tebi še šepa oblika, govor, slog, slovnica in način podajanja, dasi je snov zanimiva in tudi pravilno zadeta. Pričakujem nadaljnjih prispevkov.

Nataša: »Hrepenenje«. Saj si nanizal precej lepih prispevkov, a veruj mi, da se ne počutijo dobro sredi navlake, ki obsega devet kitic. — »Želje«. Res, želja je mnogo dobrih, a izpolnivih malo! Da bi takih, kot si jih ti opisal, bilo čim manj! Namreč tako oblikovanih, da se razumemo!

Dr. Anton Debeljak

Nemščina v boju z latinščino

Skočimo za trenotek v dobo, ki jo politična zgodovina imenuje frankovsko, umetnostna zgodovina — romansko, jezikoslovje pa staro visoko nemško. To ni več pravi germanski niti še nemški čas: poslednja stoletja pred 1000. Za Karla Velikega znači *deutsch* le jezik posameznih južnogermanskih plemen. V stari obliki se *deutsch* glasi: *diotisk*, od *diot* = ljudstvo. Iz sorodne gotske podlage so Praslavani stvorili pridevnik *tjudj* (študj), rusko čuždyj in čužój, češko *cizí*, slov. *tuj*. Nekim krajem pa je ta izraz *tuj*, neznan, nadomešča ga na pr. v Loškem potoku: *ljudsko* (blago), *stranski* (človek). *Deutsche Sprache* je prvotno »narodni jezik« v nasprotju s cerkveno in učenjsko latinščino, ki se je tedaj nevarno širila: izposojenke in tujke so prezele nemška narečja.

Rodovi, ki so se pozneje izobličili v nemško ljudstvo, so bivali na ozemlju, koder je vladala rimska državnost in keltsko-romanska omika. Ni čudo, če naletimo v zgodnjememški dobi na množico izposojenk, ki so jih nekoč prinesli v deželo tuji vojaki, naselniki in trgovci. Tako na primer kažeta besedi *Amt* in *Reich*, vzeti iz keltske *ambactus* in *rix* (prim. *Dumnorix*, *Vercugeto-rix*), na zgodnje nemško-keltske stike. Kopoma in tropoma so prodirale latinke zbog odnošajev z Rimljani, ki so stoletja vladali na jugozapadnih germanskih tleh. Vrtnarstva so se porenci in podonavci vadili pri Rimcih: *Kohl* je izposojen iz lat. *caulis* (pri nas dva vira: *kavla* in *koleraba*), *Rettich* iz *radix* (redkev), *Kirsche* iz *cerisia*, *Pfirsich* iz *persicum*, *Wein* iz *vinum*. Prevzem rimskega stavbarstva se zrcali v izposojenkah kot *Küche* (*coquina*), *Kammer* (*camera*), *Zelle* (*cella*), *Keller* (*cellarium*), *Söller* iz *solarium* (górnjica). *Tacitus* poroča, da si Germani delajo zgolj lesene domove. Strokovni izrazi za kamnozidarstvo potekajo večinoma iz latinščine. *Kalk*, apno, je lat. *calx*, sh. *klak*; *Ziegel*, sh. *cigla*, opeka iz *tegula*; *Mauer*, naš narečni *mir* (zid), iz *mur* u. *Loch* in *Lucke* (luknja) v starogermanski ilnati steni sta se umaknila izposojenki *Fenster* iz *fenestra*. Cele nasebine nosijo latinske nazive: *Weiler* (*villa*, *villarium*), *Zabern* (*taberna*). Število nadaljnjih izposojenk iz raznih področij znaša legijon: *kaufen*, kupiti, spada h »cauponari«, *spenden*, trošiti, k »expendere«, *Zirkel* k »circulus«, *Woche*, teden k »vices«.

Da so se podonavski in porenski Germani udeleževali sredozemskega prosvetnega življenja, dokazujejo njih besede *Schule*, *Meister*, *schreiben*, *dichten* (*dictare*, nepismeni pesnik je narekoval *verze*), *trachten* (*tractare*), *Lettner* (*lectorium*, berilnjak, notnik, čitalni podstavec). Seznanili so se z novim svetovnim nazorom, ki jim je bil deloma vsiljen. Pokristjanjenje pomeni najprej na stotine dejstev in pojmov, ki jih je treba jezikovno ubesediti, v besedah utelesiti.

Krščanske izposojenke v zgodnji nemščini razpadajo na 4 skupine: a) realije cerkvenega življenja: *Engel* se je razvil iz *angelus*, *Teufel* iz *diabolus*, *Kleriker* iz *clericus*, *Kirche* iz *kyriaké*, *Münster* iz *monasterium*, *Pfing-*

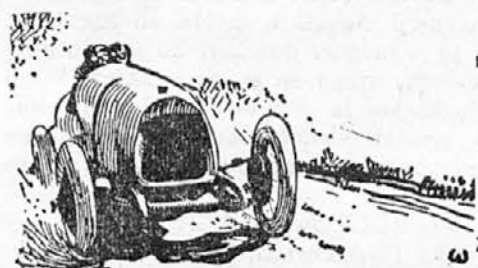
sten iz *pentecosté*; b) *Mönch* iz *monachus*, *Abt* iz *abbas*, *Pilger* iz *pelegrinus*, *Regel* iz *regula*; c) liturgične označbe kot *Psalter* iz *psalterium*, *Vers* iz *versus* itd.; d) pravila za krščansko vedenje: *keusch* iz *consci*us (v svesti, zavesten, duševno vzdržen), *sauber* iz *sobri*us (trezen, brezmadežen), *sicher* iz *secur*us (neplašljiv v veri). — Le za redke krščanske razmere so se našli germanski izrazi: *Gott*, *Ostern*, *Beichte*, *fasten*, *Sünde*. Poleg njih je zanimiva prevdenka, *Lehnübersetzung*, ali po francosko rečeno: *calque linguistique*

miseri - cord - ia

B - arm - herz - igkeit

(B je ostanek germanske predpone).

Germanska narečja, spadajoča pod naziv

Petek

Osnovni pojmi letalske fizike

Slovinci do sedaj še nimamo nobene knjige, ki bi odgovarjala snovi naslova. Često prihajajo k nam tuje revije, v katerih je dovolj letalske literature, katera pa naši širši javnosti ni dostopna.

Potrebno bi bilo, da tudi mi pokažemo več zanimanja za to vejo letalske tehnike. Nobena naša znanstvena revija še ni prinesla vrstice o letalski fiziki, čeprav so med nami ljudje, ki bi bili svoji nalogi kos. Zadnja eta se je pri nas silno dvignilo zanimanje za letalstvo. Vzgaajo se modelarji in jadralci, včasih brez pravega znanja aerodinamike, vsaj v osnovnih pojmi. Sam sem imel priliko spoznati take jadralne letalce in modelarje, ki niso vedeli, s katerimi silami se vzdržuje letalo v zraku. Toda to ni njihova krivda! Grajo zaslužijo tisti, ki vzgajajo, pa sami često nimajo dosti pojma o teoriji.

Če vse to motrim, se mi zdi, da smo Slovenci letalstvo prevzeli le kot dobro prometno sredstvo, ne da bi se pri tem brigali za to, da zvemo o njem kaj več. Nam seveda zadostuje, da »biva«!

Naša mladina z navdušenjem sledi razvoju letalstva in se zanj zanima. Toda to navdušenje kmalu izhlapi, če se hoče temu intenzivneje posvetiti. Vsak pameten in nekaj obetajoč modelar stremi za tem, da spozna vse podrobnosti, ki so najvažnejše za udejstvovanje pri modelarstvu ali letalstvu. Zaman išče potrebnega čtiva, ki bi nam služilo za objasnitev raznih stvari. Nikjer ne bo dobil o tem črtice napisanega. (Tisto, kar prinašajo naši dnevniki, je premalo in zanikrno, včasih naravnost smešno sestavljeno).

Naši modelarji zaman čakajo na knjigo, ki bi jim olajšala mnogo truda pri delu in izpolnjevala njihovo znanje iz teorije. Marsikateri modelar je zapustil sinji šport samo zaradi neznanja osnovnih pojmov aerodinamike, kajti krasno izdelan leteči model še ni jamstvo za uspeh!

Kje naj torej dobimo tako knjigo? Ali naj

Deutsch (narodu razumljiva), nudijo brezupno sliko pretujčenja. Južni Germani so se zdeli zapisani isti usodi romanizacije, kateri so podlegli Iberci na Španskem, Kelti v Galiji, kelto-germanska Britanija ter ob Črnem morju Rumunija. Toda še je bila stara Germanija dovolj čila, da je zasekala vrzeli v tujsko fronto. Pristno romanska ozemlja nosijo imena po germanskih plemenih: Andaluzija (Vandali), Burgundija, Francija, Lombardija. Ta plemena so pustila izvestno število izrazov v francoščini kakor tudi v ostalih romanskih govoricah.

(Dalje.)

TEHNIČNI OBZORNİK

nedostatek pride iz vrst srednješolcev (zelo redkih), ki se sistematično zanimajo za aerodinamiko? Torej naj dijaki napišejo knjigo za sebe same? Hvalevredno bi to bilo! Toda še boljše bi bilo, da bi to knjigo napisal starejši, dobri poznavalec letalske fizike, ki jo je natančno preštudiral. S tem bi ustregel množici modelarjev in ostali javnosti, ki se zanima za letalstvo.

Ako čitamo novo fiziko za 7. in 8. razred srednjih šol, vidimo, da je zelo skrbno pripravljena. Vsak, ki ga bo zanimal del o elektriki, magnetizmu, motorjih, bo z njo zadovoljen. Toda pogledimo del o aerodinamiki, ki se tiče letalstva. Obsega komaj dve strani. Ta delček vsebuje samo nejasna dejstva za začetnika. Bralcu se zdi, da je tu zapopadana le kratka »vsebina« o letalski fiziki. Začetniku bo ostalo vse nejasno. Znal bo vse formule o vzgonu in upor, toda uporabljati jih ne bo znal. Pisec se sicer trudi, da bi stvar razjasnil, toda mu ne uspe. Vidi se, da ta del ni pripravljala strokovnjak, ki se natančno spozna in zanima za aerodinamiko. — Ni moj namen, da podam kritiko nove knjige, nego samo opozoriti avtorja, da bi bilo treba v bodoče opisati bolj na široko ta del, v zanimivem in jasnem slogu. Če ni pisec sam študiral snov, naj jo prepusti tistemu, ki ji je bližji. Poglavje o letalski fiziki bi moralo biti obdelano ravno tako obširno kakor n. pr. elektrika, kajti danes njej pripada ravno tako važno mesto.

V zgoraj navedenih vrsticah sem podal bežno sliko o širjenju aerodinamike pri nas. Sedaj se povrnimo nazaj k naši stvari. Kaj bo torej priobčeno pod gornjim naslovom?

Moj namen je, da vam čim bolj razumljivo opišem vse sile in pojave, ki se pojavljajo pri letu letala ali modela. Poleg tega bodo članku priloženi tudi mali načrti raznih predmetov, ki jih bomo rabili pri objašnjevanju raznih pojavov. Poleg tega bom skušal uporabljati čim boljše izražanje za posamezne besede tujega izvora.

Š A H

V septembru je bila v okrilju LŠK ustanovljena »Mladinska sekcija«, kakor sem že poročal. Med navzočimi je bil tudi predsednik LŠK, g. Kasal. Otvoritveni govor je imel klubov član g. Iskra. Po otvoritveni slavnosti se je vršil brzoturnir, kjer je zmagal precej prepričevalno Ostrelj s 7½ točkami. Drugo in tretje mesto sta delila Oražem in Omladič s 7 točkami, četrti je bil Janežič s 6½ točkami. Vsekakor najvažnejša prireditev »Mladinske sekcije« pa je bil izločilni turnir, kjer so dotičniki, ki so dosegli vsaj 66%, dobili pravico, da igrajo na ožjem klubovem turnirju. Igralo se je radi počasnega tempa v dveh skupinah. Rezultati so bili sledeči: **A skupina:** 1. Slokan V. s 6 točkami (Igral je izven konkurence, ker je že v I. razredu LŠK.), 2. Ostrelj 5 točk, 3. Povše 4½ točke, 4. Oražem 4 točke, itd.; **B skupina:** 1. Omladič 6½ (Igral je izven konkurence, ker je že imel pravico do udeležbe v ožjem turnirju LŠK.), 2.-3. Janežič - Eržen 5½ točk, 4. Zorman I. 4½ točk, itd. Pravico do ožjega turnirja so torej dobili vsi zgoraj navedeni, poslužili pa se je niso Ostrelj, Povše in Oražem.

Splošni turnir LŠK se je končal s sledečim rezultatom: 1. Bojec 12 točk, 2. Foraj 11 točk, 3. Verbič 10 točk, 4. Čelebič 9 točk itd.

Po zaključku izločilnega turnirja v »Mladinski sekciji« in splošnega v klubu samem se je pričel ožji turnir, ki je sedaj v teku. Te tekme so potrebne radi porazdelitve igralcev v razrede.

Pri ČŠK (Centralni šahovski klub) se je splošni turnir končal takole: 1. - 2. Arrigler - Križnar 8½ točk, 3. Marinšek 6½ točk, 4. Senčur 6 točk itd. — Tudi v tem klubu je sedaj ožji turnir še v teku.

Trije vodilni šahovski klubi v Ljubljani (LŠK, ČŠK in Triglav) so se domenili, da odigrajo vsak mesec brzoturnir za prvenstvo Ljubljane. Teh brzoturnirjev se udeleži 6 najboljših članov LŠK-a, 6 najboljših ČŠK-a in 2 ŠK Triglava.

Rezultati do sedaj odigranih brzoturnirjev so sledeči:

I. 13. X. 1939. 1. C. Vidmar 9½ točk (LŠK) 2. Puc 7½ točk (ČŠK), 3. - 4. Furlani - Šiška 6 točk (oba ČŠK) itd.

II. 9. XI. 1939. 1. Vidmar M. (ml.) 11 točk (LŠK), 2. prof. Gabrovšek 10½ točk (LŠK), 3. Šorli 10 točk (ČŠK), 4. Preinfalk 9 točk (LŠK) itd.

III. 15. XII. 1939. 1. prof. Gabrovšek 10 točk (LŠK), 2. Preinfalk 8 točk (LŠK), 3. Šorli 7½ točk (ČŠK), 4. Požar 7 točk (ČŠK) itd.

Iz gornjega je razvidno, da se huda borba vodi med LŠK in ČŠK, vendar pa se še ni posrečilo ČŠK-u zasedi prvega mesta.

Slovenska šahovska zveza je priredila v Ljubljani 12. XI. 1939, v hotelu »Slon« III. moštveni pokalni brzoturnir. Če bi si bil še tokrat LŠK priboril pokal, bi ta prešel v njegovo trajno last. Zmagal pa je ČŠK I s 66 točkami. Drugi je bil LŠK I s 60½ točkami, tretji Triglav s 45, četrti LŠK II s 44 in peti Celjski ŠK z 42 točkami.

V septembru je bil na Rakovniku ustanovljen še en klub pod imenom Korotan. Prvo važnejšo borbo je odigral z LŠK III v svojih prostorih in zmagal s 6 : 3.

Edina letošnja važnejša prireditev v osta-

lem svetu je bila olimpijada v Buenos Airesu, ki pa se je Jugoslavija ni udeležila. Zmagala je Nemčija, sledila ji je Poljska. Mnogo se je v Ameriki govorilo o matchu med Aljehinom in Capablancu. Capablanci pa ni naklonjeno niti ameriško ljudstvo, niti Aljehin, ki mu je postavil pretežke pogoje in torej boja ne bo. V

Kje je meja človeške zmogljivosti?

Ako pregledujemo letošnje najboljše rezultate v lahki atletiki na svetuu, opazimo, da je bilo v letu 1939 postavljenih 11 novih svetovnih rekordov, kar je za eno sezono zelo velik uspeh. Med temi novimi rekordi jih je nekaj, ki so zelo blizu »meji človeških moči«. In kje je ta meja? Ali jo je mogoče določiti? To je zelo kočljivo vprašanje, ki pa so se ga nekateri kljub temu lotili. Slavni in »neumrljivi« finški tekač Nurmi je sestavil sledeče meje za posamezne teke (v oklepaju navajam sedanje svetovne rekorde):

100 m	10,1 (10,2 Owens, USA).
200 m	19,8 (20,3 Owens, USA).
300 m	32,3 (33,4 Padock, USA).
400 m	45,4 (46,0 Harbig, Nemčija).
800 m	1:44,8 (1:46,6 Harbig, Nemčija).
1.000 m	2:19,6 (2:23,6 Ladoumègue, Franc.).
1.500 m	3:43,5 (3:47,8 Lovelock, N. Zelandija).
2.000 m	5:12,5 (5:16,8 San Romani, USA).
3.000 m	8:07,5 (8:14,8 Höckert, Finska).
5.000 m	13:57,5 (14:08,8 Mäki, Finska).
10.000 m	29:35 (29:52,6 Mäki, Finska).
1 milja (1609 m)	4:01,5 (4:06,4 Wooderson, Angl.).

Med največje uspehe spada vsekakor novi rekord na 10.000 m. Prvič odkar se beležijo rekordi se je človeku posrečilo, da je tekel to progo manj kot pol ure. Zanimivo pri tem je, da je Nurmi, bivši svetovni rekorder na tej progi (30:06,4) prerokoval, da bo prvi na svetu tekel 10 km manj kot pol ure njegov gojenec Salminen, olimpijski prvak v Berlinu, katerega je radi njegove postave in vzdržnosti smatral za najboljšega tekača na svetu. Torej tudi prerokovanja največjih strokovnjakov v sportu ne drže!

Nekaj o golfu

Pod to besedo si sportniki pri nas predstavljajo prav raven travnik, po katerem se sprehajajo več ali manj starejši gospodje, ki drže v rokah dolgo zakrivljeno palico in flegmatično ter ležerno udarjajo z njo v majhno belo kroglico.

V resnici pa ni tako. Kajti starih gospodov ni toliko (vsaj treba jih ne bi bilo), pa tudi igra sama na sebi ni lahka, ampak je ravno nasprotno potrebna velika izurjenost, velika, neslutena obratnost v gibih, kakor tudi precej moči in še več vaje, kajti pri igri mora biti igralec v najboljši duševni, kakor tudi fizični kondiciji, ker sicer ne bi mogel prehoditi več kilometrov daleč, kolikor pač zahteva igra.

IGRIŠČE

Igrišče za golf ni morda samo daljši travnik, ampak del pokrajine, ki ni treba, da bi bila ravna in ki je dolga več kilometrov. Ta je raz-

soboto 23. decembra sta se na Holandskem sprijela dr. Euwe in Keres, da si eden izmed njiju pribori pravico igrati za svetovno prvenstvo z dr. Aljehinom. Holanci krepko upajo v zmago svojega ljubimca, toda Keres mu prav lahko zmeša štrebo.

Š — En

SPORT

deljena na 18 polj ali prog, ki so pokrite z nenakomerno porezano travo. Na začetku vsake proge je odbijališče, na koncu pa tako zvani »green«. »Green« je prav ravna ploha, pokrita s prav na kratko ostriženo travo, v sredi nje pa je izvrtana luknjica. Odbijališča, na katerih se igra začenja, so navadno nekoliko vzdignjena nad ostalim, za igro namenjenim prostorom in imajo lahko različno obliko. Razdalja med posameznimi odbijališči in jamicami tudi ni točno določena, temveč se giblje med 100—550 metri. Teren, kakor bi morda kdo mislil, ni raven, kot na primer pri nogometu, temveč je na njem polno jam, vodnih zaprek, gozda in še drugih ovir.

PRIPRAVE ZA IGRO

Pri igri se uporablja zakrivljena palica, ki je precej podobna palici za hokej, samo da je mnogo močnejša (po pravilih je napravljena iz kovinske cevi) in na koncu opremljena z kovinsko ali pa tudi leseno glavico. Cela serija palic znaša 12 kosov, ki so različne dolžine. Čim dalje je treba odbiti kroglico, tem daljše palice se igrač poslužijo in obratno. Kroglica ali žogica je napravljena iz belega zelo trdega gumija in je nekoliko večja kot so žogice za table-tennis.

IGRA

Namen igre je spraviti kroglico z najmanj udarci iz odbijališča v jamico. Ker je jamic 18, se to ponavlja osemnajstkrat, samo da vedno na drug način, ker vsaka jamica zahteva od igralca drugačnih sposobnosti.

To bi bil kratek opis te nadvse zanimive in zdrave sportne igre, ki je pri nas sedaj samo še »igra vladarjev«, ki pa bi prav lahko postala igra naroda, ker ne zahteva nobenih posebnih finančnih sredstev. Posebno je ta sport razširjen v Angliji in Ameriki, kjer je tako popularna, da so miniatura igrišča za golf postavljena celo na strehah tovarnen, kjer delavci ob opoldanskem počitku prav radi igrajo to igro. Javnim tekam prisostvuje na tisoče gledalcev, kot pri nas n. pr. nogometnim. Celotno šolah poučujejo to igro in zato ni čudno, da ima vsako večje mesto, če že ne več, vsaj eno večje igrišče za golf.

Poziv starišem-nacionalistom!

Če rabite dobre instruktorje za Vaše sinove in hčerke, obrnite se na upravo in uredništvo »NAŠE VOLJE« Masa-rykova 14/II (palača Grafike)